

Jean (Hans) Arp Schalenboom

Etienne Martin Demeure 4 Lanleff

1947/54,
Brons, 100 x 46 x 46 cm,
niet gesigneerd, niet gedateerd

Jean Arp werd geboren te Straatsburg in 1887 en overleed te Bazel in 1966. Van 1905 tot 1908 genoot hij een opleiding aan de Kunstschule te Weimar en aan de Académie Julian te Parijs. In 1909 trok hij zich terug in Weggis (Zwitserland). Ontmoetingen met Klee, Kandinsky en andere leden van de 'Blaue Reiter'. In 1916 was hij medestichter van de Dadabeweging in Zurich met Hugo Ball en Tristan Tzara. In 1919 had hij contact met Max Ernst en in 1920 met het werk van Mondriaan. In 1926 vestigde hij zich definitief te Meudon en nam actief deel aan de surrealistische beweging. Hij verbleef van 1942 tot 1945 in Zwitserland. Hij was ook dichter en graficus (onder meer collages).

Literatuur

M. Seuphor, Arp, Amsterdam, 1961;
I. Jianou, Jean Arp, Parijs, 1973.

1961,
Brons, 320 x 130 x 130 cm,
niet gesigneerd, niet gedateerd

Etienne Martin werd geboren te Loriol in 1913. Van 1929 tot 1933 kreeg hij een opleiding aan de Ecole des Beaux-Arts te Lyon. Hij vestigde zich in 1933 te Parijs, waar hij de Académie Ranson bezocht (Prof. C. Malfray). Van 1939 tot 1941 was hij oorlogsgevangene. Van 1941 tot 1945 verbleef hij op meerdere plaatsen in Frankrijk. In 1945 was hij terug in Parijs. Hij werd samen met zijn landgenoot François Stahly belast met de decoratie van de kapel van het Vaticaan paviljoen op de Expo '58 te Brussel. 1958 was eveneens het jaar waarin de eerste 'Demeure' tot stand kwam. In 1968 werd hij als opvolger van H. G. Adam, Professor aan de Ecole Nationale Supérieure des Beaux-Arts te Parijs.

Literatuur

M. Ragon, Etienne-Martin, Brussel, 1969.

Een belangrijk streven van de 'moderne' kunst is het zichtbaar maken van het onzichtbare. De kunstenaar gaat op zoek naar een optische of tastbare vormtaal die de geestelijke achtergronden van de uiterlijke verschijningswereld kan oproepen.

Deze blik naar binnen, die niet los van het tijdsgebeuren kan worden gezien, heeft zich sculpturaal op de meest verschillende manieren uitgedrukt.

Gesteld tegenover de idealisering van het individu in de negentiende eeuw, wordt de moderne mens tot object gemaakt en ingeschakeld in het geheel van het natuur- en levensgebeuren. Die innige verbondenheid met het leven en al zijn emoties wordt naar gelang het temperament van de kunstenaar bewogen of evenwichtig, emotioneel of rationeel uitgedrukt (deze tegenstelling wordt ook wel dionysisch tegenover apollinisch genoemd).

De Straatsburgse dichter-beeldhouwer Jean Arp vervalt nooit in uitersten. Soberheid blijft steeds de regel. Maar binnen de grenzen die hij zich stelt leeft een onuitputtelijke fantasie, vol poëzie en fijnzinnige humor. Zijn beelden, die hij zelf het liefst 'vegetatieve constructies' noemt, zijn als het ware een samensmelting van geometrische en organische vormen en hebben een zelfde hang naar het mystieke als zijn gedichten. Zelf zegt hij hierover '...soll die Kunst aber zum Geist führen, zur Wirklichkeit, - zur mystischen Wirklichkeit' (de kunst moet terugvoeren tot een mystisch beleven van de werkelijkheid).

In zijn beleving van de natuur ervaart Arp de dingen als in wording, vol van organisch-bewegelijke spanning. Met een grote sensibiliteit wordt deze spanning zichtbaar gemaakt en ontstaat een geheimzinnige wisselwerking van vorm tot vorm en van vorm tot vlak. Ook in de compositie van de 'Schalenboom' wordt een harmonisch samengaan bereikt van het natuurlijke en het bewust gestructureerde van het toevallige en het rationeel doordachte. Het non-figuratieve ontstaat als vanzelf uit het figuratieve. In een wankel evenwicht waarmee beweging gesuggereerd wordt, krijgt het alledaagse een poëtische betekenis. Het organische wordt een object, het object ademt leven; voor hem immers 'groeit de kunst uit de mens, zoals de vrucht aan de tak of het kind in de moeder' en zouden 'kunstwerken... anoniem moeten blijven in het grote atelier van de natuur, zoals wolken, bergen, zeeën, dieren en mensen...'. Dat bezig zijn met hemel en aarde is ook terug te vinden in een werk uit 1953, 'wolkenherder', een compositie van gladde druppelvormige volumes dat al gauw een stuk uit een van Arps gedichten in herinnering brengt: 'de uiteinden van de lucht en de uiteinden van de aarde zijn rond als ballonnen'.

Terecht schrijft M. Seuphor in 1961: 'De stijgende belangstelling die het werk van Arp in de wereld wekt, bewijst dat in de overspannen werve-

onder:
Etienne-Martin
Nuit ouvrante (dichtgeklapt), 1948, brons
70 x 80 x 80 cm.

daaronder:
Jean Arp
Wolkenherder 1949/1953
brons, h 165 cm, Kröller Müller museum,
Otterlo.

links:
Etienne-Martin
Nuit ouvrante, (open), 1948, brons, Konink-
lijke Musea voor Schone Kunsten, Brussel.

ling van het moderne leven, veel mensen hunkeren naar een ontspannen schoonheid en dat zij ernaar streven een stille open plek te vinden waar de geest weer afstand kan nemen van dat wat voorbij gaat - en zo snel voorbij gaat - om te luisteren naar een tijdloos lied'.

Maar ook verwrongen vormen kunnen op suggestieve wijze uiting geven aan het mysterie van het leven. Etienne-Martin werkt in een uitgesproken barokke vormentaal. Thema's als 'couples' (paren), 'demeures' (woningen) en 'nuits' (nachten), met andere woorden omhelzing en beschutting, komen voort uit de schatkamer van zijn herinnering: de eigen ervaringswereld van de kunstenaar krijgt gestalte in sculpturale symbolen en analogieën. In verband met de 'demeures' vertelt Etienne-Martin dat hij zijn inspiratie heeft gevonden in zijn jeugdherinneringen aan het grote ouderlijk huis te Loriol, waar hij zich heerlijk geborgen voelde. De sculpturen die aldus ontstaan, zijn geladen met een mystiek natuurgevoel en symboliseren gevoelens en gewaarwordingen. 'Demeure 4 Lanleff' heeft iets weg van een boom, die van binnen is uitgehold, een ruimte waarin bescherming mogelijk is. De opbouw van het werk is spiraalvormig, zoals de trap in het ouderlijk huis en bovenaan kan men twee menselijke figuren ontdekken, een mannelijke en een vrouwelijke die tegenover elkaar zitten. De naam 'Lanleff' werd achteraf toegevoegd en verwijst naar een tempeltje in Bretagne dat Etienne-Martin bezocht en dat voor hem verwantschap had met zijn 'Demeure 4'. Zelf zegt hij 'Beeldhouwkunst is architectuur... geen functionele architectuur om in te wonen, maar architectuur naar het hart en naar de geest, vol sensibeleit... Beeldhouwkunst blijft poëzie... deze grote werken die ik maak zijn alsof men er in kan verdwijnen...'

